

not found.

Yttrande till Svea hovrätt, Mark- och miljööverdomstolen i mål nr P 10002-23

Förbundet för Ekoparken m.fl. ./ Stockholm kommun m.fl. angående Detaljplan för del av fastigheten Norra Djurgården 1:1, Uggleviksreservoaren i stadsdelen Norra Djurgården i Stockholms kommun

Efter medgivet anstånd och med stöd av Kommunstyrelsens beslut får Stockholms kommun, nedan kommunen, anföra följande.

Inställning

Kommunen bestrider överklagandena och yrkar att Mark- och miljööverdomstolen ska avslå överklagandena och fastställa Kommunfullmäktiges beslut att anta detaljplanen.

Inledande anmärkningar

Kommunen konstaterar att klagandena i huvudsak har gjort samma invändningar under planarbetet. Kommunen har beaktat och prövat dessa invändningar under arbetet med detaljplanen. Kommunen hänvisar därför till och åberopar planhandlingarna samt övriga handlingar och utredningar i planärendet.

Länsstyrelsen har den 28 december 2022 beslutat att inte pröva kommunens beslut att anta detaljplanen enligt 11 kap. 10 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Beslutet innebär att länsstyrelsen bl.a. bedömt att beslutet innebär att riksintressena tillgodoses.

Härutöver får kommunen framhålla och anföra följande.

Rättsliga utgångspunkter

Detaljplanen är upprättad enligt PBL. Planarbetet påbörjades genom stadsbyggnadsnämndens beslut den 28 maj 2020 att godkänna start-PM. Detaljplanen har upprättats med utökat förfarande.

Den myndighet som prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan ska endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna, se 13 kap. 17 § PBL.

Domstolens överprövning innebär i första hand en kontroll av att kommunens beslut ryms inom det handlingsutrymme som kommunen har enligt bestämmelserna i PBL och de krav som ställs på beslutsunderlag och beredningsförfarande. Om kommunens beslut ryms inom detta handlingsutrymme kommer de avvägningar som en kommun har gjort mellan olika samhällsintressen inte att bli föremål för överprövning.¹

Detaljplanens syfte

Huvudsyftet med detaljplanen är att möjliggöra uppförandet av en ny vattenreservoar inom Uggleviken för att därigenom säkra Stockholms dricksvattenförsörjning. Efter färdigställandet av den nya vattenreservoaren kommer den äldre vattenreservoaren att rivas och platsen återställas till naturmark.

Detaljplanens förhållande till översiktsplanen och översiktsplan för nationalstadsparken

I översiktsplanens stadsutvecklingskarta markeras att det område inom vilket Uggleviksreservoaren är belägen är nationalstadspark. Kommunen har antagit en fördjupning av översiktsplanen för Stockholms del av nationalstadsparken.² I denna anges att Uggleviksreservoaren ligger inom Norra Djurgårdens parklandskap och naturmiljö. Inriktningen för detta område är att det fortsatt ska utvecklas för rekreationsanvändning. Grundläggande karaktärer och särskilda kulturhistoriska värden i byggnader, parker och miljöer ska samtidigt bevaras. Vidare nämns att Uggleviksreservoaren sätter sin prägel på delar av Lill-Jansskogen, samt att anläggningen fyller en viktig funktion för stadens utveckling och att det är angeläget att utbyggnader kan genomföras och att funktionen därmed kan upprätthållas.³ Planförslaget är i överensstämmelse med vad som anges i den fördjupade översiktsplanen.

Detaljplanens förhållande till nationalstadsparken

De klagande har i huvudsak invänt att detaljplanen inte är förenlig med 4 kap. 7 § miljöbalken (1998:808), MB. Detta bland annat eftersom de anser att det är fråga om en ny anläggning som medför ett intrång i naturmiljön.

Kommunen utvecklar nedan kommunens ställningstagande i detta avseende.

¹ Se t.ex. prop. 2009/10:215 s. 88 samt MÖD 2014:12 och MÖD 2017:15.

² Översiktsplan för nationalstadsparken Stockholmsdelen (FÖP), antagen av Kommunfullmäktige 2009-04-20. Enligt den aktuella kommuntäckande översiktsplanen för Stockholm gäller fördjupningen fortfarande.

³ Se FÖP s. 30.

Allmänt om bestämmelserna i 4 kap. MB och bedömningen av påverkan på nationalstadsparken

Enligt 2 kap. 2 § PBL ska bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1-8 §§ MB tillämpas vid planläggning.

I 4 kap. 1 § första stycket MB anges att de områden som anges i 2-8 §§ är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om

1. det inte möter något hinder enligt 2-8 §§ och
2. det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Planområdet är beläget inom nationalstadsparken och skyddas enligt 4 kap. 7 § MB. I bestämmelsens andra stycke anges att inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.

Enligt 5 kap. 14 § PBL ska länsstyrelsen under planprocessen bevaka statliga intressen samt verka för att riksintressen tillgodoses. Värt att notera är att, beträffande de geografiskt utpekade riksintressena i 4 kap. MB, det är länsstyrelsen som ensam företräder statens intressen. Detta till skillnad från vad som gäller beträffande riksintressena enligt 3 kap. MB, där olika sektorsmyndigheter ansvarar för de olika riksintressena. I förarbetena till bestämmelserna om de geografiskt utpekade riksintressena påpekas också att länsstyrelserna har ett särskilt ansvar att bistå kommunerna när det gäller dessa.⁴ Det ansvar länsstyrelsen har för nationalstadsparkens del har tydliggjorts genom nationalstadsparksförordningen (2009:55), som bl.a. anger att det är länsstyrelsen som upprättar en vård- och utvecklingsplan för parken och har uppsikt över utvecklingen av parkens värden (se förordningens 2 och 3 §§).

Vidare har betonats i praxis att det i första hand är länsstyrelsen, i sin egenskap av regional planmyndighet, som ska bedöma frågan om en åtgärd innebär påtaglig skada på ett riksintresse.⁵ Det saknas i många fall skäl för en överprövande myndighet att frånga länsstyrelsens bedömning.⁶ Det finns dock inte något hinder mot att

⁴ Se prop. 1985/86:3 s. 82.

⁵ Se t.ex. MÖD 2014: 12 (Detaljplan för kv. Seminarier i Uppsala).

⁶ Se Mark- och miljööverdomstolens dom den 24 mars 2014 i mål nr P 8800-13.

den överprövande myndigheten gör en annan bedömning än länsstyrelsen, t.ex. om underlaget är bristfälligt.⁷

Betoningen av länsstyrelsens roll och exemplifieringen med bristfälligt underlag kan ses som en anvisning att en överprövande myndighet behöver ha särskilda skäl för att frångå länsstyrelsens ställningstagande. I det nu aktuella målet har det inte framkommit att underlaget för länsstyrelsens bedömning har varit bristfälligt. Länsstyrelsen har godtagit detaljplanen utifrån de intressen som länsstyrelsen har att bevaka – däribland detaljplanens påverkan på nationalstadsparken.

Mark- och miljööverdomstolen har, beträffande riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården, uttalat att när ett riksintresse inte är definierat på ett entydigt sätt blir handlingsutrymmet för kommunen större vid bedömningen av om en detaljplan innebär påtaglig skada på riksintresset.⁸ Kommunen menar att samma resonemang kan appliceras vad gäller bedömningen av skada på det historiska landskapets natur- och kulturvärden enligt 4 kap. 7 § MB, eftersom dessa värden inte heller är definierade på ett entydigt sätt. Kommunens handlingsutrymme vid bedömningen av skada på nationalstadsparken är därför större.

Nedan redogör kommunen för de båda rekvisiten i bestämmelsen i 4 kap. 7 § MB och hur den aktuella detaljplanen förhåller sig till dessa.

Detaljplanen innebär inte intrång i parklandskap eller naturmiljö

Det framhålls i förarbetena att kommunerna i sina översiktsplaner bör ge uttryck för hur trafikleder och andra anläggningar bör utvecklas inom nationalstadsparken.⁹ Ugglevikens vattentorn omnämns i översiktsplanen för nationalstadsparken, där det anges att vattentornet sätter sin prägel på delar av Lill-Jansskogen. Vidare framhålls att anläggningen fyller en viktig funktion för stadens utveckling och att det är angeläget att utbyggnader kan genomföras.¹⁰

Skyddet för nationalstadsparken är inte avsett att hindra etablerade verksamheter från att fungera och utvecklas i anslutning till tidigare ianspråktagna områden.¹¹ Nya byggnader och anläggningar som

⁷ Se MÖD 2014:12 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 juni 2016 i mål nr P 5979-15.

⁸ Se Mark- och miljööverdomstolens dom den 27 september 2013 i mål nr P 11451-12.

⁹ Se prop. 1994/95:3 s. 45.

¹⁰ Se FÖP s. 30.

¹¹ A. prop. s. 43.

behövs för att befintliga verksamheter ska kunna fungera bör medges.¹² För att säkra dricksvattenförsörjningen för Stockholmsregionen behöver den befintliga infrastrukturen anpassas för att möta de krav som ställs på ett långsiktigt hållbart system. Detta medför att Uggleviksreservoarens befintliga anläggning behöver förnyas, vattenvolymen öka och bräddnivån höjas. Som framgår av lokaliseringsutredningen möter det alltför stora hinder att flytta verksamheten till en annan plats. Den nya reservoaren behövs således för att en etablerad verksamhet – dricksvattenförsörjning – ska kunna fortsätta fungera och utvecklas i anslutning till det område som tidigare ianspråkto av den befintliga reservoaren.

Sådan förnyelse av infrastrukturen i området som möjliggör en väsentlig förbättring för hälsa och miljö i fråga om en infrastrukturanläggning som berör parken ska enligt förarbetena vara möjlig att utföra.¹³ Den förnyelse av infrastrukturen som planen möjliggör kommer att innebära just en sådan väsentlig förbättring av funktionen med avseende på dricksvattenförsörjningen och människors hälsa. I förarbetena anges vidare att ombyggnad, upprustning eller annan förändring av befintliga väg- och järnvägsanslutningar till Lidingö och Värtahamnen-Frihamnen eller av befintliga kraftledningar från Värtaverket bör kunna utföras inom ramen för bestämmelserna för nationalstadsparken.¹⁴ Det torde endast vara ett förbiseende att infrastrukturanläggningen i form av vattenreservoar vid Uggleviken inte omnämns i uppräkningslistan.

Det uttalas också i förarbetena att de områden i nationalstadsparken som är exploaterade även fortsättningsvis ska kunna användas för avsedda ändamål, samt att pågående markanvändning inte påverkas på något avgörande sätt av bestämmelserna.¹⁵ Eftersom den befintliga reservoaren behövs för att säkerställa dricksvattenförsörjningen till dess att den nya reservoaren kan tas i drift är det inte möjligt att först riva befintlig reservoar för att sedan ersätta den med en ny reservoar på samma plats. Hade så kunnat ske hade det otvivelaktigt bedömts som en pågående markanvändning som är tillåten inom nationalstadsparken. Sett till syftet med lagstiftningen bör det faktum att den nya reservoaren – av dricksvattensförsörjningsskäl – måste uppföras på en plats alldeles intill den gamla reservoaren rimligen inte förändra att det är fråga om en pågående markanvändning som kan tillåtas att fortsätta inom nationalstadsparken.

¹² A. prop. s. 43.

¹³ A. prop. s. 43, 46 och 49.

¹⁴ A. prop. s. 45.

¹⁵ A. prop. s. 1.

I förarbetena framhålls att mark inte får tas i anspråk i de delar som inte omfattas av tidigare exploateringar, samt att det inte är avsett att vara möjligt att ytterligare minska de ”gröna” områdena i en nationalstadspark.¹⁶ Den nya reservoaren uppförs på en plats som omfattas av tidigare exploatering i och med förekomsten av befintlig reservoar. När den nya reservoaren är uppförd kommer den befintliga vattenreservoaren att rivras och naturmark återetableras i dess ställe. Någon minskning av de ”gröna” områdena är det således inte fråga om. Tvärtom kommer ett genomförande av detaljplanen att sammantaget innebära att mindre ”grön” mark inom nationalstadsparken tas i anspråk, eftersom den nya reservoaren upptar en mindre yta.¹⁷

Den nya vattenreservoaren uppförs söder om den befintliga vattenreservoaren som kommer att vara i drift under byggtiden.

Tolkningen av vad som utgör intrång ska göras mot bakgrund av syftet med lagstiftningen.¹⁸ I förarbetena anges som ovan nämnt att det bör vara möjligt med ombyggnad, utrustning eller annan förändring av infrastrukturanläggningar, samt att etablerade verksamheter ska kunna fungera och utvecklas. Syftet med lagstiftningen är således inte att förhindra utveckling av en befintlig verksamhet som tillika utgör viktig infrastruktur, på ett sätt som sammantaget inte innebär ytterligare intrång i parklandskap och naturmiljö. Därtill kommer att den fördjupade översiktsplanen för nationalstadsparken framhåller att Uggleviksreservoaren fyller en viktig funktion för stadens utveckling och att det är angeläget att utbyggnader kan genomföras. Sammantaget anser kommunen således att ett genomförande av detaljplanen kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö.

¹⁶ A. prop. s. 49.

¹⁷ Fotavtryck för befintlig reservoar är 3256 kvm. Fotavtryck för den nya är 2832 kvm.

¹⁸ A. prop. s. 46 och 49.

Detaljplanen innebär inte skada på det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt

Kommunen går därefter vidare till andra ledet i bestämmelsen i 4 kap. 7 § MB, nämligen bedömningen av skada på det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt. Vad som utgör skada är inte närmare definierat utöver att det i förarbetena anges att med begreppet avses negativ inverkan av någon betydelse för de angivna värdena.¹⁹ Frågan har varit uppe till prövning vid ett flertal tillfällen. Kommunen vill särskilt hänvisa till följande rättsfall.

RÅ 1998 not. 101 gällde en detaljplan för utbyggnad av det s.k. Fysikcentrum (Albanova) inom nationalstadsparken. Bl.a. var fråga om en byggnad med 32 000 kvm BTA, en längd om 206 m och en höjd av 25 m över marken. Därtill kom ett torn som stack upp ytterligare ca 6 m. Vid bedömningen av om byggnaden kunde anses skada det historiska landskapets natur- eller kulturvärden i övrigt uttalade Regeringsrätten att byggnadens storlek och synintrycket av den från olika områden inom nationalstadsparken var av betydelse. Härvid anmärkte domstolen att byggnaden inte var den enda som höjde sig över horisontlinjen eller framträdde inom trädridån, utan att ett flertal byggnader hade denna effekt. Sammantaget fann Regeringsrätten att byggnaden inte skulle skada det historiska landskapets natur- eller kulturvärden.

I RÅ 1997 not. 187 var fråga om detaljplan för Norra länken, vari bl.a. ingick ett ca 30 m högt ventilationstorn. Tornet skulle enligt planbeskrivningen få en starkt förändrande påverkan på landskapsbilden. Trots detta fann Regeringsrätten att, mot bakgrund av att tornet skulle uppföras inom ett område som i huvudsak tagits i anspråk för exploateringsändamål, tornet kunde uppföras utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadades.

Vidare kan nämnas HFD 2011 ref. 4 där en detaljplan för del av Norra Djurgårdsstaden prövades. Planområdet var till största delen beläget utanför, men alldeles intill, nationalstadsparken. HFD konstaterade att bebyggelsen skulle vara synlig från nationalstadsparkens närområde och att det var ofrånkomligt att ett antal sex- och sjuvåningsbyggnader placerade i nära anslutning till parken på ett markant sätt skulle påverka synintrycken i den omedelbara närheten. Vid bedömningen av vad som skulle anses innebära påtaglig skada på kulturmiljön i nationalstadsparken kunde man dock enligt domstolens mening inte enbart utgå ifrån synintrycket från en viss plats, utan en helhetsbedömning skulle göras varvid parken måste ses i sitt sammanhang. Härvid beaktade domstolen att nationalstadsparken på flera ställen kringgärdas av bebyggelse av skiftande slag och att det även inom själva parken

¹⁹ A. prop. s. 50.

finns hela stadsdelar. Vidare framhöll domstolen att själva området som skulle tas i anspråk inte utgjorde någon skyddsvärd natur utan var ett område där det tidigare funnits anläggningar. Sammantaget ansåg domstolen att det nya bostadsområdet inte innebar att parkens kulturvärden skulle skadas.

Ur senare praxis kan nämnas Mark- och miljööverdomstolens dom den 9 april 2015 mål i nr P 5580-14. Fråga var om en detaljplan för Albano som möjliggjorde bl.a. nya lokaler för universitetet samt student- och gästforskarbostäder. I länsstyrelsens beslut, vari Mark- och miljööverdomstolen instämde, konstaterades att bebyggelsen skulle bli synlig från känsliga platser i nationalstadsparken och i vissa fall, beroende på var man befann sig, bryta horisontlinjen. Det lyftes dock fram att de tillkommande byggnaderna inte var de enda som höjde sig över horisontlinjen eller framträdde inom trädridån. Vidare skulle det långa avståndet i vissa fall tona ner synintrycket. Mot denna bakgrund kunde detaljplanen inte anses skada det historiska landskapets natur- och kulturvärden.

Avslutningsvis kan nämnas Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 juni 2016 i mål nr P 5979-15, i vilket domstolen prövade detaljplan för Gasklocka 3 och 4 i Värtahamnen. Planområdet låg i anslutning till men utanför nationalstadsparken. Gasklockan, som genom planen avsågs ersättas med ett bostadstorn, var synlig och påverkade utblickarna från delar av nationalstadsparken. Det föreslagna bostadstornet skulle dock få en större inverkan, både med avseende på den högre höjden och den annorlunda fasaden. Domstolen ansåg att den bebyggelse som detaljplanen medgav inte kunde medföra påtaglig skada²⁰ på riksintresset nationalstadsparken.

Hur mycket det historiska landskapet förändras beror i hög grad på hur det påverkas visuellt och om det förändrar upplevelsen eller inte. I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas därför den nya reservoarens visuella påverkan på valda värdefulla platser.²¹ Dessa vypunkter inkluderar bland annat de områden som Vård- och utvecklingsplanen för Nationalstadsparken²² pekar ut som områden som behöver hanteras med särskild uppmärksamhet. Redovisningen ger att planförslaget kommer att medföra att den nya reservoaren blir mer framträdande på vissa platser inom nationalstadsparken. Detta kan påverka upplevelsen av känsliga historiska landskapsrum,

²⁰ Eftersom planområdet var beläget utanför nationalstadsparken prövades planen endast mot bestämmelsen i 4 kap. 1 § MB.

²¹ Se Miljökonsekvensbeskrivning Detaljplan för del av fastigheten Norra Djurgården 1:1, Uggleviksreservoaren, 2022-05-10, s. 28 f. samt bilaga 1 till denna.

²² Länsstyrelsens rapport 2012:33, Vård- och utvecklingsplan för Kungliga nationalstadsparken.

bland annat från Stora Pelousen och Lilla Skuggan. Inom övervägande delen av nationalstadsparken kommer dock den nya reservoaren inte att synas. De negativa konsekvenserna av planförslaget bedöms sammantaget som måttliga.

I flera av de ovan nämnda rättsfallen har som framgår varit fråga om detaljplaner som inneburit en betydligt mer omfattande exploatering som därtill varit mycket mer synlig från flera blickpunkter inom nationalstadsparken än den nu aktuella. Denna påverkan har i samtliga nämnda rättsfall ansetts inte skada det historiska landskapets natur- och kulturvärden.

Det ska också framhållas att vattentorn på den aktuella platsen inte utgör något nytt eller främmande inslag i området. Vattentornet har varit i drift på Kattrumpsbacken sedan 1935. Ugglevikens vattentorn omnämns också i översiktsplanen för nationalstadsparken, där det anges att vattentornet sätter sin prägel på delar av Lill-Jansskogen. Vattentornet och dess visuella påverkan är således förutsatt i översiktsplanen.

Rivningen av vattenreservoaren och uppbyggnaden av en vattenreservoar intill befintlig plats utgör en åtgärd i en liten del av ett omfattande historiskt landskap. Åtgärden tillför inte något nytt eller främmande uttryck i landskapet och den förändrar inte områdets grundläggande karaktär. Området kring Ugglevikskällan kommer att fortsätta upplevas som en rikt sammansatt helhetsmiljö.

Påverkan på naturvärden har utretts inom ramen för miljökonsekvensbeskrivningen. Vid planeringen av projektet har stor hänsyn tagits till de naturvärden som finns i området. Den nya reservoarens placering samt etableringsytornas utbredning har anpassats med hänsyn till träd- och naturvärdesinventeringarnas resultat. Sammantaget bedöms den natur som försvinner medföra en viss habitatförlust som kan medföra en negativ påverkan på de ekologiska spridningssambanden. Eftersom planområdet är omgärdat av skog och placerat i utkanten av ett större sammanhängande skogsområde bedöms dock denna förlust och den negativa påverkan på de ekologiska spridningssambanden vara begränsade. Planförslaget medför små negativa effekter till följd av att de ekologiska förutsättningarna bedöms försämrats i liten grad och att de ekologiska sambanden försvagas i liten utsträckning. Sammantaget bedöms detaljplanen därmed medföra små – måttliga negativa konsekvenser för naturmiljön och den biologiska mångfalden i området. Med de åtgärder som föreslås kommer den negativa påverkan på lång sikt att vara obetydlig för platsens samlade naturvärde.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts bedömer kommunen att detaljplanen kan genomföras utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.

Detaljplanen kan i vart fall godtas med stöd av 4 kap. 7 § tredje stycket MB

I samband med byggandet av Norra länken uppkom behov av att under vissa förutsättningar kunna tillåta åtgärder som ger upphov till ett tillfälligt intrång eller en tillfällig skada utan att det långsiktiga skyddet för nationalstadsparken försvagas.²³ Således infördes den 1 maj 2009 ett nytt tredje stycke i 4 kap. 7 § MB. Med stöd av detta är det möjligt att vidta en åtgärd som innebär ett tillfälligt intrång eller en tillfällig skada bl.a. om åtgärden tillgodoser ett angeläget allmänt intresse och parken återställs så att det inte kvarstår mer än ett obetydligt intrång eller en obetydlig skada.

För att kunna anses som ett angeläget allmänt intresse bör det avse en åtgärd som inte endast kortvarigt, utan långsiktigt innebär fördelar för samhället.²⁴ Att uppförandet av en ny reservoar för dricksvattenförsörjning är en sådan åtgärd som tillgodoser ett angeläget allmänt intresse torde vara givet.

Härutöver krävs att parken ska återställas så att det inte kvarstår mer än ett obetydligt intrång eller en obetydlig skada. Som ovan nämnts kommer den nya reservoaren att ianspråkta mindre yta i parken än den befintliga reservoaren. Efter färdigställandet av den nya vattenreservoaren kommer den äldre vattenreservoaren rivas och platsen återställas till naturmark. Syftet är att ersätta den naturmark som tas i anspråk av den nya vattenreservoaren. Detta innebär att det sammantaget inte kommer att kvarstå något intrång eller skada.

För det fall Mark- och miljööverdomstolen skulle finna att aktuell detaljplan kommer i konflikt med andra stycket i 4 kap. 7 § MB bör detaljplanen således kunna godtas med stöd av 4 kap. 7 § tredje stycket MB.

Sammantaget om påverkan på nationalstadsparken

Sammanfattningsvis bedömer kommunen att detaljplanen inte medför påverkan på nationalstadsparken i strid med bestämmelsen i 4 kap. 7 § MB. Inte heller kommer detaljplanen i konflikt med bestämmelsen i 4 kap. 1 § MB, eftersom någon påtaglig skada på områdets natur- och kulturvärden inte uppkommer.

²³ Se prop. 2008/09:110 s. 8.

²⁴ A. prop. s. 12.

Riksintresse kulturmiljövården

Området ligger även inom riksintresset för kulturmiljövården Stockholms innerstad med Djurgården. Planförslaget innebär en omsorgsfull gestaltning som anpassats till riksintresset och bedöms inte medföra påtaglig skada på detta. Inte heller bedöms rivningen av befintlig reservoar innebära påtaglig skada på riksintresset.²⁵

Såväl länsstyrelsen som mark- och miljödomstolen har ansett att kommunen har gjort en korrekt bedömning i detta avseende och att kommunen har hållit sig inom sitt handlingsutrymme. I denna fråga hänvisar kommunen till planhandlingar och miljökonsekvensbeskrivning.

Lokaliseringsutredning och miljökonsekvensbeskrivning

De klagande har framfört kritik mot lokaliseringsutredningen och miljökonsekvensbeskrivningen, och menar att dessa har brister.

Miljöbalken reglerar vad en miljökonsekvensbeskrivning ska innehålla och att innehållet ska anpassas utifrån vad som är en rimlig omfattning och detaljeringsnivå. I miljökonsekvensbeskrivningen ska den betydande miljöpåverkan som planens genomförande kan antas medföra identifieras, beskrivas och bedömas. Rimliga alternativ med hänsyn till planens syfte och geografiska räckvidd ska också identifieras, beskrivas och bedömas.

Den miljökonsekvensbeskrivning som har tagits fram i aktuellt planärende är omfattande och innehåller bl.a. beskrivningar av planens syfte och huvuddrag, redovisningar av alternativa utformningar och lokaliseringar samt beskrivningar av miljökonsekvenser av detaljplanen respektive nollalternativ. Kommunen anser att avgränsningen är adekvat och att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller de krav som uppställs i PBL och i MB. Utöver miljökonsekvensbeskrivningen har en fördjupad lokaliseringsutredning gjorts för att ytterligare tydliggöra val av lokalisering.

Med anledning av vad klagandena framfört om miljökonsekvensbeskrivning och lokaliseringsutredning vill kommunen därutöver framhålla följande.

Skälen till att en ny reservoar behövs

Till följd av befolkningsökning och nybyggnationer inom försörjningsområdet behövs en ökad reservoarsvolym. En ny

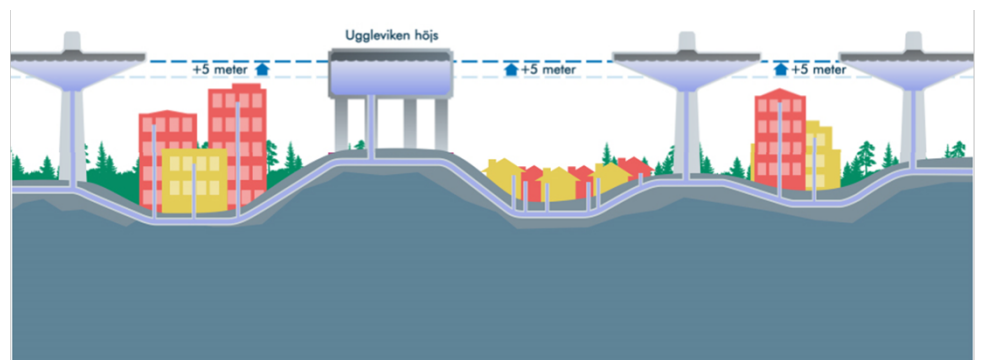
²⁵ Även i detta avseende kan hänvisas till P 5979-15 där MÖD ansåg att rivningen av Gasklocka 4 inte medförde påtaglig skada på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården.

reservoar behöver rymma 27 000 kubikmeter, bl.a. för att utjämna flödesvariationer och för att få en hög leveranssäkerhet vid driftavbrott och stora uttag av vatten, exempelvis vid brand.

En ny reservoar behövs också för att få till ett bättre samspel och jämnare tryckförhållanden mellan vattenreservoarerna inom distributionsområdet.²⁶ För att skapa ett bättre samspel mellan reservoarerna behöver bräddnivån i dessa reservoarer ligga rätt i förhållande till avstånd från vattenverken och till varandra. Detta medför att bräddnivån i den nya reservoaren bör vara 62,5 meter. Med denna bräddnivå kan övriga reservoarer nyttjas fullt ut och därmed erhålls en jämnare och högre trycknivå.

Uggleviksreservoaren begränsar idag kapaciteten i övriga reservoarer.

En höjd Uggleviksreservoar medför att övriga reservoarer kan nyttjas fullt ut.

Nuvarande reservoar är nästan 100 år gammal. Kraven på vattenreservoarer har förändrats under åren. En renovering av befintlig reservoar så att den uppfyller dagens krav blir mycket omfattande. Därtill kommer att reservoaren måste vara igång under byggtiden. Även om befintlig reservoar skulle renoveras kvarstår problemet att den har för låg höjd. Att bygga om befintlig reservoar så att den blir högre bedöms som ogörligt eftersom den samtidigt måste vara i drift.

²⁶ Dessa är Tensta, Ugglevikens, Tallkrogen och Trekanten.

En komplettering av befintlig reservoar med en mindre, friliggande, reservoar uppfyller på kort sikt kraven för vattenförsörjningen. Oavsett om en komplettering till befintlig reservoar byggs kommer dock befintlig reservoar att behöva renoveras. Strategin att renovera befintlig Uggleviksreservoar och därtill bygga en ny mindre reservoar innebär sämre funktion i vattennätet, sämre vattenkvalitet samt väsentligt högre kostnader i det långa perspektivet. Med beaktande härav har detta alternativ inte utretts vidare.

Alternativa lokaliseringar

Det främsta skälet till att en lokalisering av en ny reservoar föreslås bredvid befintlig är att hela stadens ledningsnät, som har byggts ut under nästan 100 år, är utbyggt utifrån förutsättningen att det finns en reservoar på denna plats. Området har sedan 1935 utnyttjats för stadens tekniska försörjning och samtliga ledningar är dimensionerade och anpassade efter att funktionen finns på aktuell plats.

Om den nya reservoaren ska uppföras på en annan plats innebär samtliga alternativ att nya ledningar behöver anläggas och att befintliga ledningar behöver dimensioneras om. I arbetet med lokaliseringsutredningen utreddes översiktligt vilka ledningar som i så fall behöver ersättas och till vilken kostnad detta kunde ske. Behovet av förändringar inom befintligt ledningsnät medför stora arbeten i centrala delar av Stockholm under lång tid. Att gräva upp många gator samtidigt under en längre tidsperiod i centrala delen av Stockholm, med påföljande avstängningar av trafiken, bedöms som orimligt både kostnadsmässigt och funktionsmässigt. Bland annat skulle lokaliseringsalternativet Loudden medföra behov av nya dimensioneringar av ledningar i Valhallavägen. I Valhallavägen finns i dagsläget inte plats för fler ledningar än de som redan är belägna där, varför man skulle behöva ta ner träd i allén för att kunna gräva upp gatan och anlägga nya/större ledningar. I lokaliseringsalternativet Uggleviken behövs däremot endast en ny ledning, den mellan befintlig och ny reservoar.

Samtliga alternativa lokaliseringar innebär därtill placeringar mindre centralt inom det så kallade försörjningsområdet. Om reservoaren anläggs mer perifert i försörjningsområdet behövs ett större tryck ut i ledningarna vilket innebär högre energianvändning för vattendistributionen än vid en lokalisering centralt inom försörjningsområdet. Längre ledningsvägar för vattnet innebär även äldre vatten till konsumenterna, vilket påverkar kvaliteten.

Lokaliseringsutredningen omarbetades efter detaljplanens samråd och en ny version, daterad 2022-05-10, utgjorde underlag för

granskningsskedet. Den nya versionen av lokaliseringsutredningen tar upp det som enligt Förbundet för Ekoparken och Wörman fattades, såsom hydrauliska beräkningar av ledningssystemets trycknivåer.

Kritik mot renderingarna

I överklagandena framförs att det förekommer höjdfel i fotomontagen. Kommunen vill till bemötande härav framföra följande kring hur dessa tas fram.

Placeringen av modellen i fotomontaget görs med hjälp av en bildmatchning. Detaljer i fotografiet mäts in med flyglaserskannade punkter, alternativt med s.k. fotogrammetrisk inmätning i högupplösta flygbilder. Båda dessa mätmetoder ger en noggrannhet på under 20 cm för de inmätta punkterna.

De inmätta punkterna matchas sedan mot motsvarande punkter i bilden och på så sätt kan perspektivet beräknas. Detta moment görs i ett CAD-program som heter Microstation. När perspektivet är beräknat kan modellen placeras in på rätt plats. Placeringen kontrolleras sedan mot befintliga detaljer i bilden med hjälp av flyglaserskannat punktmoln. Bilden renderas ut och läggs därefter in på rätt plats i bilden i Photoshop.

I samband med framtagandet av detta yttrande har de kritiserade bilderna granskats ytterligare en gång. Granskningen gav att bilderna är korrekta och att placeringen av reservoaren stämmer väl mot befintliga byggnader och vegetation.

Sammanfattning av kommunens inställning

Detaljplanen innebär inte intrång i parklandskap eller naturmiljö och medför inte heller skada på det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt. Kommunen, liksom länsstyrelsen, har gjort en korrekt avvägning mellan de olika intressena och detta har redovisats på ett tydligt sätt i planhandlingarna och under hela planprocessen. Det saknas därför skäl att upphäva detaljplanen på den grunden att planen skulle stå i strid med bestämmelserna i 4 kap. 1 och 7 §§ miljöbalken. Inte heller i övrigt har framkommit skäl att upphäva detaljplanen. Överklagandena ska därför avslås.

SLUT